

VIDICI

SV. BENEDIKT — PATRON EVROPE

GOVOR SV. OCA PAVLA VI NA MONTEKASINU 24. X 1964.

Gospodo kardinali! Poštovana braćo nadbiskupi i biskupi! Časni opate ovog vrlo slavnog samostana! Svijetlo gospodo predstavnici odličnih civilnih i vojnih vlasti! I svi ovdje prisutni svećenici, monasi i redovnici! Pitomci, gosti ove kuće! Vjernici i hodočasnici, koji ste amo došli za ovu prigodu!

Koji pozdrav da vam Mi upravimo, ako ne onaj što ga običava kršćanska pobožnost, onaj koji ovdje ima izgled svog najistinitijeg i najsrdačnijeg smisla: Mir kući ovoj i svima koji prebivaju u njoj!

Ovdje nalazimo mir kao dragocjeno blago u njegovoj najsigurnijoj pohrani. Amo donosimo mir kao najbolji dar naše apostolske službe koja upravljajući božanskim otajstvima ljubezno i obilno pruža puninu života, to jest milost, a to je prvi izvor mira i radosti. Ovdje slavimo mir kao opet uskrlo svjetlo poslije nego je ratni vihor bio ugasio njegov blag i blagotvoran plamen.

Mir vama, sinovi sv. Benedikta, koji tako uzvišenu i ljupku riječ uzimate za znak svojih samostana, upisujete je na zidove svojih ćelija i duž hodnika svojih klaustara, a još je jače utiskujete u svoje duše kao ugodan i jlak zakon, pa mir odsijeva uzvišenim i duhovnim načinom s otmijene ozbiljnosti vaših radova i vaših osoba.

Mir vama, pitomci ove škole božanske službe i prave mudrosti, koji ovdje udišete mir kao atmosferu što daje ton svakoj dobroj misli i svakoj dobroj volji, pa se iskustvom uvjeravate da je Kristov mir početak i kraj cjelokupne ljudske djelatnosti, odraz Božje misli na sve naše stvari.

Mir vama, građani zemaljskog društva, koji imate shvaćanja i odvažnosti (zaista su te kreposti potrebne da se čovjek uspne amo gore!), da u ovoj kući, kao na svježem i sakrivenom vrelu, tražite onu duhovnu snagu, koja je toliko potrebitija vašim vremenitim poslovima koliko im više izgleda tuđa. To je moralna snaga i nada koja nadilazi sve poslove te ih oslobađa njihove sudbonosne ispraznosti, to je dobrota u koju bi se htio prevoriti svaki ljudski napor, a koju posjeduje i na kraju u se sjedinjuje razgovor s Bogom u psalmima.

Mir i vama, braćo svete Crkve, koji ste danas došli s Nama na ovu svetu goru! Duše su vam ovdje pune obilnih davnih sjećanja, stoljetnih predaja, spomenika kulture i umjetnosti, ličnosti pastira, opata, monaha i svetaca. Poput potoka smirena u veličajnu rijeku ovdje slušate zanosan i tajanstven glas povijesti koja prolazi, civilizacije koja nastaje i ostavlja svoje tragove, kršćanstva koje se trudi i pušta korijenje. Ovdje osjećate živ dah katoličke Crkve. Možda se i vaše duše sjećaju i u sebi šapću riječi što ih je Bossuet upravio velikom benediktincu Mabillonu: »U povijesti vašeg svetog reda nalazim ono što je u Crkvi najljepše« (Djela XI, 107).

Krepost rada mir

Među tolikim utiscima, koje ova kuća mira pobuđuje sada u našim dušama, jedan se lističe iznad drugih, a to je: krepost koja rađa mir. Često se ideji mira pripisuje mirnoća, prestanak protivnosti i njihovo otapanje u redu i harmoniji. Na taj smo način skloni da mir zamišljamo kao besposlenost, odmaranje, spavanje, smrt. Postoji čitavo jedno duševno raspoloženje, s obilnom odnosnom literaturom, koje miroiljubiv život optužuje kao nepokretan, lijen, nesposoban i sebeljubiv, dok naprotiv slavi borbu, uzbuđenje, nered, pa čak i grijeh kao izvor djelovanja snage i napretka.

Ovdje nam se pak mir ukazuje istinski i živ, djelatan i plodan. Ovdje se on vrlo zanimivo otkriva, pa se vidi koliko je sposoban da ponovno gradi, obnavlja i preporuča.

Neka govore ovi zidovi! Mir ih je opet obnovio. Još nam se uvijek čini nevjerojatnim da je rat izveo jedan od najdivljijih i najzaslijepljenijih čina svoga bijesa uprav protiv ove opatijske, spomenika vjere, kulture, umjetnosti i civilizacije, kojemu nema para. Isto nam itako izgleda nemogućim da danas gledamo obnovljenu ovu veličanstvenu zgradu. Ona bi nas htjela skoro zavesti kao da se nije ništa dogodilo, da je njezino razorenje bilo samo san i da možemo zaboraviti tragediju koja je ovdje donijela gomilu ruševina. Braćo, pustite da plaćemo od uzbuđenja i zahvalnosti. Po dužnosti našeg službovanja kod pape časne uspomene. Pija XII, mi smo dobro obaviješteni svjedoci koliko je Apostolska stolica učinila da ovoj kuli duha, ne oružja, prištedi tešku nepravdu njenog razorenja. Nije se poslušalo onaj moleći i vladarski glas nenaoružanog branitelja vjere i civilizacije. Montekasino je bio bombardiran i porušen. Tako je izvršena jedna od najžalosnijih epizoda rata. Sađ nećemo da budemo suci onima koji su to prouzročili. Ali ne možemo a da još uvijek ne oplakujemo, što su se civilizirani ljudi usudili da grob sv. Benedikta uzmu za nišan nesmiljenog nasilja. I ne možemo suzdržati svoje veselje gledajući danas kako je nestalo ruševina, kako su opet podignuti sveti zidovi ove bazilike, kako je ozbiljna i golema građevina starodrevnog samostana dobila iznova svoj lik. Blagoslivajmo Gospodina!

Mir je izveo to divno djelo. Izveli su ga ljudi mira koji su se pokazali kao sjajni i zauzeti radnici. Njima moramo kao nagradu za njihov trud pripisati blaženstvo koje označuje Božju djecu. »Blago mirotvorcima — kaže Krist Gospodin (Mt 5, 9) — jer će se zvati sinovi Božji.«

Blaženi radnici mira. Svoju pohvalu hoćemo da izrečemo svima koji su zaslužni za ovo ogromno djelo obnove. Naša se misao upravlja opatu ovog samostana, njegovim suradnicima, dobroćiniteljima, tehničarima, majstorima i radnicima. Posebno se priznanje duguje talijanskim vlastima koje su pružile obilno napora i sredstava koliko je bilo potrebno, da ovdje djelo mira slavi pobjedu nad djelom rata. Na taj je način Montekasino postao pobjednim znakom cjelokupnog silnog truda što ga je talijanski narod izveo za obnovu ove ljubljene zemlje, koja je bila strašno oštećena s jednog svog kraja na drugi, ali se Božjom pomoću i snagom svojih sinova skoro opet uzdigla ljepša i mlada.

Tako slavimo mir. Kao simbolički hoćemo da ovdje označimo kraj rata, dao Bog: svih ratova! Ovdje hoćemo da preokupujemo »mačeve u plugove i kopljia u srpove« (Iz 2, 4). A to znači: ogromne snage uložene u oružja za ubijanje i rušenje pretvoriti u sredstva za oživljavanje i izgrađivanje. Da dođemo do toga, ovdje hoćemo da u praštanju obnovimo bratstvo među ljudima; ovdje da se odrećemo mišljenja koje u mržnji, oholosti i zavisti priprema rat; ovdje hoćemo slobodu i ljubav združiti s kršćanskim mirom. Neka svjetiljka bratstva na Montekasinu uvijek gori svojim blagim i jakim svjetlom!

A zar Montekasino samo svojom ponovnom materijalnom izgradnjom potiče ove želje, u kojima kao da je uključen smisao naše savremene i buduće povijesti? Sigurno ne. Za to ga osposobljava njegova duhovna uloga koja u izradi od kamena nalazi svoje sjedište i svoj simbol. Njegova sposobnost da privlači i duhovno izaruje, ta napunja njegovu samoću snagama koje su potrebne za mir svijeta.

Monaški život i moderni svijet

Ovdje bi se, braćo i sinovi, naš govor trebao pretvoriti u obranu benediktinskog ideala. Ali pretpostavljamo da su oni koji nas okružuju već upućeni u mudrost koja nadahnjuje benediktinski život, a oni koji ga žive da poznaju njegovo nutarnje bogatstvo i time u sebi hrane stroge i plemenite kreposti. O tom smo predmetu Mi sami dugo razmišljali. Čini nam se suvišnim i skoro preuzetnim sada o tome govoriti. Neka drugi o tome raspravljaju i otkriju poneku čarobnu tajnu ovog načina života koji ovdje još uvijek postoji i cvjeta.

Nama se sada pruža prigoda da damo jedno drugo svjedočanstvo osim o naravi monaškog života. Izražavamo to svjedočanstvo jednostavnom izrekom: Crkva i danas još ima potrebu ovog oblika redovničkog života, a tu potrebu ima i svijet još u naše dane. Ne smatramo nužnim da za to donosimo dokaze, koje uostalom svatko vidi kako proizlaze iz same naše tvrdnje: da, Crkva i svijet, s raznih razloga koji smjeraju na isto, imaju potrebu da sv. Benedikt izide iz crkvene i društvene zajednice te da se okruži svojom ogradom samoće i šutnje. Odatle neka učini da možemo slušati čarobne zvukove njegove smirene i sabrane molitve; odatle neka nas kao zavodi i poziva na pragove svojih klaustara, da nam stavi pred oči sliku radionice »božanske službe«, one malene idealne zajednice gdje napokon kraljuje ljubav, poslušnost, nevinost, sloboda od stvari i umjeće pravo ih upotrebljavati, nadmoćnost duha, mir, u jednu riječ, evanđelje. Neka se povrati sv. Benedikt da nam pomogne opet pronaći svoj osobni život za kojim danas težimo i čeznemo. Razvoj savremenog života, kojemu upravo dugujemo tu ogorčenu želju da budemo što jesmo, tu istu čežnju u nama pobuđuje i ujedno guši, čini je svjesnom i ujedno nas njom vara.

Ova žeđa za istinskim osobnim životom još uvijek daje monaškom životu njegovu aktuelnost. Tako neka ga shvati društvo našeg vremena, pa i ista naša zemlja koja je u drugim razdobljima bila tako sklona benediktinskom obliku ljudske i vjerske savršenosti, a sada možda manje od drugih obiluje monaškim zvanji-

ma. Nekada je u davna vremena čovjek bježao u tišinu klaustera, kako je pohitio Benedikt iz Nursije, da nađe sam sebe. Spominje nam to sv. Gregur Veliki, životopisac sv. Benedikta: »Prebivao je sam sa sobom pod okom višnjeg Gledaoca«. Onda su na taj bijeg navadali: rasulo društva, moralna i kulturna klonulost svijeta koji više nije pružao mogućnosti duhu da živi svjesno, da u miru napreduje. Čovjeku je bilo potrebno neko zaklonište, da opet nađe sigurnost, smirenost, nauku, molitvu, rad, prijateljstvo povjerenje.

Opet pronaden čovjek

Danas u isto sklonište ne gura čovjeka pomanjkanje zajedničkog života, nego njegova bujnost. Nutarnji je čovjekov život ugrožen od uzbuđenosti, od buke, od grozničavosti, od mnoštva. Čovjeku manjka šutnja i prisna nutarnja riječ koja se čuje u šutnji; manjka mu red, manjka mu molitva, manjka mu mir, manjka čovjek sam sebi. Da opet zadobije duhovno gospodstvo nad sobom i uživanje samog sebe, čovjek treba da se iznova ogleda u benediktinskom klaustaru.

A kad čovjek pronade sam sebe u monaškoj stezi, onda je dobiven i za Crkvu. Monah ima u otajstvenom Kristovu tijelu odlično mjesto, ulogu koja je kao nikada potrebna i žurna. Kažemo vam to iz iskustva i iz želje, da u plemenitoj i svetoj benediktinskoj obitelji imamo uvijek vjernog i ljubomornog čuvara bogatstva katoličke tradicije, radionicu najstrpljivijih i najstrožih crkvenih nauka, vježbaonicu redovničkih kreposti, a nadasve školu i primjer liturgijske molitve. Želimo da vi, benediktinci svega svijeta, liturgijsku molitvu uvijek najviše cijenite. Nadamo se, da ćete je kao takvu, kako se vama pristoji, uvijek obavljati u njezinom najčišćem obliku, s njezinim iskonskim i svetim pjevanjem a vaš božanski oficij njegovim tradicionalnim, plemenitim latinskim jezikom, u posebnom liričnom i mističnom duhu. Nedavna saborska Uredba o svetom bogoslužju očekuje od vas, da uz nju savršeno prionete i apostolski je branite i provedete. Pred sobom imate veliku i uzvišenu zadaću: Crkva vas iznova diže na svijećnjak, da možete rasvijetliti čitavu »kuću Božju« svjetlom nove vjerske pedagogije koju ta Odredba namjerava obnoviti u kršćanskom puku. Vjerni najčasnijim i najistinskijim tradicijama, osjetljivi za vjerske potrebe našeg vremena još ćete jedanput postati zaslužni, ako u duhovni život Crkve unesete životvornu struju vašeg velikog učitelja.

Sada nećemo ništa kazati o ulozi monaha, dakle čovjeka koji je našao sam sebe, što je on imao ne samo prema Crkvi nego, kako smo rekli, i prema svijetu. Prema onom svijetu, što ga je ostavio, a uz koji ostaje vezan novim odnosima koje među njih uspostavlja njihova udaljenost jednog od drugoga: odnosi protivrivnosti, čuđenja, primjera, mogućeg povjerenja i skrovitog saobraćaja, bratskog popunjavanja. Reći ćemo samo, da ovo potpunjavanje postoji i da postaje tim veće što je veća potreba koju svijet osjeća za vrednotama čuvanima u samostanu. Tada će i svijet uvidjeti da mu ta dobra nisu odnesena nego da su mu sačuvana, da mu se pružaju i daju.

Vjera i jedinstvo

Vi benediktinci to znate posebno iz vaše povijesti, a to zna i svijet kadgod hoće da se sjeća što vama duguje i što može od vas i dandanas imati. Ta je činjenica tako velika i važna da zadire u samo postojanje i trajanje ove naše stare i uvijek žive ljudske zajednice. Ovoj je danas tako potrebno da crpi sok iz korijena odakle je primila svoju snagu i svoj sjaj, što joj ga je sv. Benedikt dao i uzdržao svojim duhom. Ta je činjenica tako lijepa da zaslužuje spominjati je, poštivati i položiti u nju nadu. Ne zato jer bi trebalo misliti na jedan novi srednji vijek, označen pretežnom djelatnošću benediktinskih opatiya. Dandanas našem društvu daju posve drugo lice njegovi kulturni, industrijski, socijalni i sportski centri. Ali je još uvijek među nama poželjna stroga i ugodna prisutnost sv. Benedikta s dva razloga: zbog vjere i zbog jedinstva. Zbog one vjere koju je on i njegov red propovijedao obitelji naroda, naročito onoj koja se zove Evropa; zbog one vjere koja je religija naše civilizacije, svete Crkve, majke i učiteljice naroda. Zbog jedinstva za koje nas je veliki monah, samotar i društven, odgojio u bratstvu, a to je bratstvo za Evropu bilo kršćanstvo. Vjera i jedinstvo: što bolje možemo željeti i zazivati za čitav svijet, a na poseban način za njegov odličan i izabran dio koji se, ponavljamo, zove Evropa? Što je od toga savremenije i nužnije? Što je teže i više osporavano? Što je potrebnije i korisnije za mir?

Da sadanjim ljudima, bilo onima koji mogu raditi bilo onima koji mogu samo željeti, bude već sada nepovrediv i svet taj ideal duhovnog jedinstva Evrope, te kako im ne bi manjkala pomoć s neba da taj ideal ostvare praktičnim i skrbnim ustanovama, hoćemo da sv. Benedikta proglasimo patronom i pokroviteljem Evrope.

Papin breve, kojim je sv. Benedikta proglašen patronom Evrope, pročitan je nakon papina govora.

PAPA PAVAO VI **na trajan spomen**

Glasnik mira, tvorac jedinstva, učitelj civilizacije, a nadasve vjesnik kršćanske vjere i ustanovitelj monaškog života na zapadu: ti naslovi pravom pripadaju sv. Benediktu opatu.

Dok su neke evropske zemlje padale u tamu zbog propadanja rimskog carstva, istrošenog starošću, a druge još nisu znale za višu civilizaciju ni za duhovna dobra, on je svojim odvažnim i vrlo ustrajnim nastojanjem, uspio, da je na ovom našem kontinentu zasjala kao nova zora. Osobito je on, sam i sa svojim sinovima, demio kršćansku kulturu križem, knjigom i plugom narodima nastanjenima po prostranim zemljama od Sredozemnog mora do Skandinavije, od Irske do Poljske (usp. AAS 1947, 453).

Križem, tj. Kristovim je zakonom učvrstio i umnožio uređaje privatnog i javnog života. A treba spomenuti i »djelo Božje« ili službeni i trajnu molitvu, kojom se ljudska zajednica poučava da je bogoslužje od najviše važnosti. Time je povezao i učvrstio

duhovno jedinstvo Evrope, u kojemu su se narodi, po sebi različni govorom, porijeklom i kulturom, osjećali da su jedan puk Božji. Nastojanjem monaha koji su vjerno slijedili nauk tolikog oca, to je jedinstvo postalo oznakom srednjega vijeka. To jedinstvo, što ga sv. Augustin naziva »oblikom svake ljepote« (Ep. 18, 2; PL 33, 85), razbijeno žalosnim razvojem događaja, u naše doba skrbno nastoje opet uspostaviti svi koji su dobre volje.

Knjižom je ili kulturom isti časni patrijarha, od koga su toliki samostani primili ime i snagu, marljivo sačuvao klasične spise starih, kad su znanosti i umjetnosti padale u maglu, te ih je prenio potomcima i gajio svaku nauku.

Plugom je napokon, ili obrađivanjem polja i sličnim sredstvima, mijenjao divlje i puste krajeve u plodne njive i ugodne vrtove, te je sjedinjujući molitvu i ručni rad, prema onoj »moli i radi«, oplemenio i uzdigao ljudski trud.

Pravom je dakle papa Pijo XII nazvao sv. Benedikta »ocem Evrope« (usp. AAS nav. mj.), jer je on narode ovog kontinenta prozeo ljubavlju i nastojanjem oko pravog reda, na kojemu se je temeljiio njihov društveni život. Stoga je taj naš predšasnik želio, da molitvom ovog slavnog sveca Bog pomogne namisli onih koji se trude da te narode povežu vezama pravog bratstva.

Isto je svom ljubavlju svoje žanke duže želio i papa Ivan XXIII.

I mi posve odobravamo namjere koje idu za tim da se promiče jedinstvo evropskih naroda. Stoga smo rado udovoljili molbama koje su nam iz raznih zemalja upravili mnogi kardinali, nadbiskupi, biskupi, poglavari redova i redovničkih družbi, rektori univerza i drugi ugledni vjernici, da sv. Benedikta proglasimo patronom Evrope. Pruža nam se za to sjajna prilika kad danas na Montekasinu opet posvećujemo Bogu, u čast Bl. Dj. Marije i sv. Benedikta, crkvu porušenu god. 1944. u bijesu svjetskog rata, a sada opet sagrađenu kršćanskom predanošću koja se ne da nadmašiti. To rado činimo nasljeđujući neke naše predšasnike koji su kroz stoljeća posvetili ovo središte vjere i monaškog života koje je vrlo slavno zbog groba sv. Benedikta.

Neka, dakle ovaj odlični nebesnik usliši naše želje, da sada bude na čelu svemu životu Evrope i da ga milostivo unapređuje kao što je nekada kršćanskim svjetlom raspršio tamu i donio darove mira.

Stoga na prijedlog Svetog zbora za obrede, dobro shvativši i zrelo promislivši, puninom naše apostolske vlasti, snagom ovog pisma određujemo i proglašujemo sv. Benedikta prvim kod Boga patronom cijele Evrope dajući mu sve počasti i liturgijske povlastice *) što po pravu pripada poglavitim patronima mjesta.

Ne smeta bilo što da se protivi...

Dano u Rimu kod sv. Petra, ribarskim pečatom, dana 24. listopada, godine 1964, druge našega pontifikata.

PAPA PAVAO VI

**) Prema tome će se odsada sv. Benedikt u Evropi svetkovati kao blagdan I reda (op. prev.)*